

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Markéta Landkamerová

**Názory budoucích sociálních pedagogů a pracovníků na zajištění
azylantů v České republice**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne: .....

Podpis.....

Děkuji vedoucí své bakalářské práce Mgr. Mileně Öbrink Hobzové, Ph.D. za poskytování odborných rad a trpělivost.

Dále děkuji svému snoubenci za jeho všestrannou pomoc a podporu.

ÚVOD	5
1 Charakteristika migrace a integrace	7
1.1. Historie migrace u nás	7
1.2. Důvody migrace	8
1.3. Integrace přistěhovalců	8
1.4 Typy soužití imigranta a přijímající společnosti	9
1.4. Národnostní složení cizinců u nás	9
1.5. Předpoklady úspěšné integrace cizinců ze třetích zemí	10
2 Azylová problematika	11
2.1 Azyl (mezinárodní ochrana)	11
2.2 Řízení o udělení mezinárodní ochrany	12
2.3 Pobyt cizince v azylových zařízeních	12
2.4 Žadatelé o azyl v ČR	13
2.5 Státní integrační program pro azylanty	13
2.5.1 Analýza státního integračního programu	14
3 Pomáhající profese	15
3.1 Sociální pracovník	15
3.2 Předpoklady pro profesi sociálního pracovníka	15
3.3 Přístupy v práci sociálního pracovníka	16
3.4 Vzdělávání budoucích sociálních pracovníků	16
3.5 Etický kodex sociálních pracovníků	17
3.6 Pravidla intervence	18
4 Empirická část	20
4.1 Východiska výzkumu	20
4.2 Cíle výzkumu	21
4.3 Charakteristika výzkumného vzorku	23
4.4 Metodika výzkumného šetření	26
4.4.1 Metoda sběru dat	26
4.4.2 Metodika k analýze dat	27
4.5 Ověřování hypotéz	33
4.6 Diskuze	39
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se zabývá názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na některé důležité oblasti postavení azylantů v České republice (dále jen „ČR“). Jsou to oblasti důležité pro dobrou integraci azylantů do majoritní společnosti. Naším cílem je na základě výsledků výzkumu srovnat názory studentů oboru sociální pedagogika a sociální práce na zajištěnost azylantů v oblasti bydlení, na dostatečnost jejich výuky českého jazyka a na požadavky, které musí splnit pro získání českého státního občanství.

Azylová problematika se v posledních několika letech stává stále více aktuální. Ačkoliv migrační krizi, již jsme svědky, ČR v posledním roce výrazně nepocítila, rozvíříme mezi obyvateli státu nejen otázky týkající se přijímání uprchlíků a poskytování azylu, ale i otázky týkající se zajištění azylantů. Otázky však nejsou jen v rukou odborníků, zdá se, že mnoho obyvatel naší republiky má vytvořené vlastní odpovědi, aniž by se osobně setkala s některým z azylantů. A jak můžeme sledovat především na sociálních sítích, tyto odpovědi se stále více posouvají do zóny nepřejčnosti, nepřátelství až otevřené nenávisti. Z tohoto důvodu jsme se ptali, jaké jsou názory budoucích sociálních pracovníků na tuto problematiku, zda se tyto názory liší mezi jednotlivými obory a zda se liší u studentů těchto oborů, kteří se osobně s některým azylantem setkali a kteří se s žádným osobně nesetkali. Zvláště osobní setkání nebo jinou možnost získání objektivních informací o životě azylantů považujeme za velmi důležitou.

Budoucí sociální pedagogové a sociální pracovníci mohou v budoucnu pracovat v institucích zaměřujících se na pomoc azylantům. V rámci svého studia absolvují předměty dotýkající se migrační a imigrační politiky a učí se, jak pomoci azylantům v jejich integraci. S touto problematikou jsou natolik obeznámeni, že si mohou utvořit samostatný a kvalitně podložený názor ohledně zajištění azylantů v ČR. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli zmapovat názory budoucích sociálních pedagogů a pracovníků. V rámci své práce srovnáme názory studentů těchto dvou oborů na tři důležité oblasti života azylantů (bydlení, výuka českého jazyka a možnost získání českého občanství), které významným způsobem ovlivňují možnost úplné integrace do většinové společnosti.

Bakalářská práce se skládá z části teoretické a části empirické.

V rámci první kapitoly se budeme věnovat migraci a integraci, popíšeme historii migrace v ČR a zaměříme se na důvody, pro které lidé natrvalo opouští svoji zemi a stěhují se do jiné, dále integraci cizinců a soužití imigrantů s většinovou společností.

Druhá kapitola je věnována problematice azylu a jeho získávání. Zde popíšeme důvody, pro které může v ČR cizinec obdržet azyl nebo doplňkovou ochranu, i proces jejich získávání. Poslední část druhé kapitoly bude věnována Státnímu integračnímu programu a výsledkům jeho analýzy z roku 2012.

Jelikož sociální pedagog zatím není uveden v katalogu profesí, třetí kapitola poskytne informace o sociálních pracovnících a jejich vzdělávání, bude informovat o etickém kodexu sociálních pracovníků, metodách jejich práce a dalších požadavcích na ně jakožto pracovníky pomáhajících profesí.

Empirická část bude obsažena ve čtvrté kapitole a popíše z několika hledisek výzkumný vzorek a bude se věnovat srovnání názorů studentů v oborech sociální práce a sociální pedagogika.

1 CHARAKTERISTIKA MIGRACE A INTEGRACE

Slovo migrace znamená přesídlování, přemísťování obyvatel a to buď v rámci území jednoho státu, nebo na mezinárodní úrovni. Jak by se mohlo zdát, migrace velkých skupin lidí není novým problémem společnosti, ale provázela lidstvo po celý jeho vývoj. Ani příčiny spouštějící velkou migraci se v průběhu staletí příliš nemění. Války, nedostatek potravy či nesvoboda byly za migrací stovek lidí v dávných dobách i v dnešním moderním 21. století.¹ V zásadě se dělí na dvě formy a to emigraci (vystěhovalectví), kdy lidé opouštějí určité území a na imigraci (přistěhovalectví), kdy naopak lidé na toto území přichází a chtějí zde strávit delší dobu nebo celý zbytek svého života.²

1.1 Historie migrace u nás

Migrační historie našeho státu je velmi bohatá. Již v minulých staletích odcházeli z našeho území lidé, kteří šli do světa na zkušenou a k nám přicházeli cizinci z jiných zemí. Především v 19. století a v prvních desetiletích 20. století odcházeli Češi do Ameriky nebo jiných zaoceánských zemí, kde mohli bez ohledu na svůj původ v rodné zemi dosáhnout tvrdou prací vysokých pozic nebo vydělat větší jmění. Další vlna vystěhovalectví přišla na konci druhé světové války, kdy odcházeli především přeživší oběti holocaustu.³

Změna nastala po převratu v roce 1948. Někteří lidé sice stihli emigrovat, popřípadě emigrovali v roce 1968, železná opona však na další čtyři desetiletí neumožňovala občanům ČSSR vycestovat ze země.⁴ Do tehdejšího Československa naopak v rámci dohod zamířili studenti ze spřátelených komunistických zemí. Přicházeli též váleční sirotci z Vietnamu, kteří se stali první generací této minority na našem území.⁵

Situace se obrátila po roce 1989, kdy se naše země stala nově přistěhovaleckou. Velký nárůst imigrantů zaznamenala ČSFR, později ČR především v době války v bývalé Jugoslávii. V současné době můžeme v ČR vidět jak emigrační procesy, kdy Češi odchází především za lepší prací do jiných zemí, tak procesy imigrační, kdy se ČR pro svou bezpečnost a blahobyt stala cílem mnoha migrantů, včetně uprchlíků.⁶

---

¹ KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. 2008.

² DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 2010.

³ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. 1990.

⁴ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. 1990.

⁵ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. 1990.

⁶ DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 2010.

1.2 Důvody migrace

Důvody, proč se některý člověk nebo skupina obyvatel rozhodne opustit svou zemi a odstěhovat se do jiné, jsou různé. Vždy jde samozřejmě o to, že hledá místo, které lépe odpovídá jeho požadavkům pro kvalitní život.⁷

Důvody, které nutí člověka opustit svou zemi, jsou například války, chudoba a hladomor, nemožnost získat vyšší vzdělání a změnit svou budoucnost, rasová diskriminace, vysoká nezaměstnanost nebo nízké finanční ohodnocení konkrétní práce. Může jít i o pronásledování, nemožnost vyznávat svou víru nebo vyjadřovat politické názory. Souhrnně se tyto faktory nazývají jako tzv. push faktory.⁸

Opakem jsou tzv. pull faktory, které motivují jedince se v dané zemi usadit. Jde především o možnost získat kvalitní vzdělání, práci nebo spravedlivou odměnu za svou práci. Dále sem lze zařadit faktor bezpečí, kdy si člověk vybírá zemi, v níž nebude pronásledován nebo diskriminován pro svou rasu, náboženské vyznání nebo politické smýšlení. Roli hraje i jazyk, kterým se v zemi mluví, úroveň zdravotnictví a sociálního systému. Pro některé přistěhovalce je podstatné i to, zda na území daného státu již žijí někteří jeho příbuzní, kteří mu v případě potřeby poradí a pomohou.⁹

1.3 Integrace přistěhovalců

Míra začlenění přistěhovalců do společnosti obývající dané území je ovlivněna mnoha faktory. Velkou roli hraje motivace a osobnostní charakteristiky samotného přistěhovalce. Neméně důležitými faktory jsou i okolnosti, za kterých migrace proběhla, tedy z jakých důvodů a za jakých podmínek se k nám tento člověk dostal. Míra integrace je velmi závislá i na jazykovém a kulturním prostředí. Čím je dané prostředí bližší tomu, ve kterém imigrant dosud žil, tím je vyšší pravděpodobnost, že integrace proběhne úspěšně.¹⁰

Začleňování do společnosti má dva stupně. První z nich je adaptace, tedy v podstatě zvyknutí si na prostředí nové země. Úspěšná adaptace nemusí proběhnout přímo u imigranta, ale až o generaci nebo dvě později. Druhým stupněm je integrace, tedy úspěšné a úplné začlenění do společnosti. Plně integrovaný člověk již není vnímán a ani sám sebe nevnímá jako imigranta.¹¹

---

⁷ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. Stol.* 2001.

⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. Stol.* 2001.

⁹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. Stol.* 2001.

¹⁰ PŘIBÁŇ, Jiří. *Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci.* 2004.

¹¹ BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation.* 1997.

1.4 Typy soužití imigranta a přijímající společnosti

Imigrant může ke společnosti, do níž vstoupil, přistupovat několika způsoby. Jak již bylo uvedeno výše, záleží na jeho osobnostních kvalitách i na okolnostech migrace, k jakému typu chování se v budoucnosti uchýlí. K integraci imigrantů do přijímající společnosti velmi přispívají vztahy s majoritou.¹²

- **Asimilace:** asimilovaný člověk se zcela vzdal své původní kultury a přijal kulturu hostitelské země. I když se asimilace zdá na první pohled ideální, popření vlastní minulosti může vést u citlivých jedinců k různým psychickým problémům.¹³
- **Separace:** imigrant zcela odmítá novou kulturu a často ji odsuzuje jako škodlivou či špatnou. Upíná se pouze k minulosti a k vlastní kultuře, často se stýká pouze s příslušníky vlastního etnika.¹⁴
- **Marginalizace:** často nastává u imigrantů s posttraumatickou stresovou poruchou, u těch, kteří si v původní zemi prošli válkou či mučením. Imigrant odsuzuje jak svou původní, tak novou kulturu, která podle něj často může za problémy v jeho rodné zemi.¹⁵
- **Integrace:** přistěhovalý člověk dokáže vhodně vybírat, které prvky původní kultury si ponechá a které přebere z kultury nové, zapojuje se do společnosti a ta jej přijímá za svého člena.¹⁶

V reakci na sílící přistěhovalectví se v západních zemích začal používat termín multikulturalismus jako označení společného soužití příslušníků různých kultur na území jednoho státu. Poskytovat možnost ponechat si vlastní kulturu a zvyky, nenutit násilně k asimilaci, ale zároveň umožnit plnou integraci do majoritní společnosti by mělo být snahou každého vyspělého státu a jeho politiky. Od 90. let se začíná uplatňovat inkluzivní přístup, který se snaží vtáhnout přijímající společnost i imigranta do vztahu vzájemného respektování a obohacování.¹⁷

1.5 Národnostní složení cizinců u nás

Největší počet cizinců, kteří žijí na našem území, jsou občany některého z následujících pěti států: Slovenska, Polska, Vietnamu, Ukrajiny a Ruska.¹⁸

---

¹² BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation*. 1997.

¹³ BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation*. 1997.

¹⁴ BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation*. 1997.

¹⁵ BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation*. 1997.

¹⁶ BERRY, J.W. *Immigration, Acculturation and Adaptation*. 1997.

¹⁷ STANĚK, Antonín. Asimilace jako nezbytná podmínka sociální soudržnosti? In KUČERA, Dalibor. *Lidská práva a fenomén migrace, výzvy současnému vzdělávání*. 2007.

¹⁸ Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

- **Ukrajinci:** většina imigrantů z Ukrajiny u nás nachází především lepší práci a sociální a hospodářské zabezpečení, které vlivem vleklé krize není v jejich rodné zemi na vysoké úrovni. Osob hlásících se k ukrajinské národnosti v České republice žije 105 597 (počet k 1. 10. 2015) a tvoří tak nejpočetnější skupinu cizinců.¹⁹
- **Občané Slovenské republiky:** druhou největší skupinou mezi cizinci žijícími na našem území jsou občané Slovenské republiky, což je dáno především historicky. V dnešní době k nám přichází slovenští občané především ve snaze získat kvalitní vzdělání, případně lepší práci. K 1. 10. 2015 jich na našem území přechodně či trvale žilo 100790.²⁰
- **Obyvatelé Vietnamu:** První z nich přišli v rámci dohod mezi socialistickými zeměmi již v 50. letech. Další přírůstek nastal během války ve Vietnamu. Dnes k nám přichází především ekonomičtí migranti z Vietnamu. Jejich celkový počet je 50 781.²¹
- **Rusové:** Po převratu v Rusku v roce 1917 k nám začali Rusové poprvé přicházet ve větší míře a to v rámci pomoci, která byla nabídnuta ženám a dětem, trpícím vlivem této revoluce. Po druhé světové válce byla většina z nich donucena k návratu do Ruska. Nahradili je Rusové, kteří k nám přišli během vlády komunismu a po jeho pádu další skupina, utíkající před hospodářskou nejistotou. Rusů na našem území žije 39 977.²²
- **Poláci:** Nově příchozích Poláků není mnoho a hlavním důvodem jejich příchodu je práce. Při počtu 19 787 Poláků tvoří na území ČR pátou nejpočetnější skupinu cizinců.²³

1.6 Předpoklady úspěšné integrace cizinců ze třetích zemí

Vláda ČR určila čtyři faktory, které ukazují na kvalitní integraci cizince do společnosti:

- Znalost českého jazyka: podstatná pro další kroky k integraci, tedy získání práce a navázání kontaktů s většinovou společností;
- Soběstačnost cizince: úspěšně integrovaný je cizinec, který má práci nebo podniká a dokáže uživit sebe i svou rodinu, aniž by byl závislý na sociálním systému;
- Orientace ve společnosti: jedná se o politickou a kulturní orientaci;
- Vztahy s majoritní společností: zde hrají důležitou roli sousedské vztahy, mnoho cizinců navazuje kontakty s většinovou společností přes své děti navštěvující české školy.²⁴

¹⁹Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

²⁰Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

²¹Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

²²Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

²³Český statistický úřad. *Národnostní složení cizinců* [online]. 2014.

²⁴Ministerstvo vnitra České republiky. *Integrace cizinců*. [online]. 2015.

2 AZYLOVÁ PROBLEMATIKA

Azylová problematika se týká všech vyspělých států světa. Utíkají-li lidé ze své vlasti kvůli náboženskému, politickému nebo rasovému pronásledování, hledají si jako útočiště zem, v níž jim bude umožněno požívat svých základních lidských práv. Jelikož ČR patří mezi země zaručující rovnost všech lidí a je i bezpečnostně a hospodářsky stabilní, je samozřejmé, že poskytuje azyl všem osobám, které jej potřebují.²⁵

2.1 Azyl (mezinárodní ochrana)

Mluvíme-li o azylu, jedná se o dovození pobytu na našem území spojeného se zajištěním bezpečí pro cizího státního příslušníka, který je v zemi svého původu pronásledován. Status uprchlictví je deklarován v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1951. Azylovou politiku si však stanovuje každý stát sám. U nás je základem zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).²⁶ Cílem Evropské Unie (EU) je zcela sjednotit azylové politiky jednotlivých členských zemí do Společného evropského azylového systému (SEAS). Podporovat členy EU v naplňování SEAS má za úkol Evropský podpůrný azylový úřad (EASO), který pracuje od roku 2011. Azylová problematika je koordinována Dublinským nařízením.²⁷

Azyl je vyšší formou mezinárodní ochrany. Nižší formou je pak tzv. doplňková ochrana.²⁸ Podle § 12 zákona o azylu je azyl udělován pro pronásledování cizince v zemi původu z důvodu náboženského vyznání, politického smýšlení, rasy, národnosti či pohlaví. Paragraf 13 umožňuje udělení azylu rodinnému příslušníku azylanta za účelem sloučení rodiny. Humanitární azyl upravuje § 14a, který pak umožňuje udělit doplňkovou ochranu cizinci, který nezískal azyl podle výše uvedených paragrafů, ale v případě návratu do vlasti mu hrozí trest smrti, nelidské nebo ponižující zacházení.²⁹ Doplňková ochrana je podpůrnou funkcí mezinárodní ochrany a trvá dočasně. Pokud důvody pro její udělení pomínou nebo se výrazně změní, je s jejím držitelem zahájeno řízení, jehož výsledkem bývá odnětí doplňkové

---

²⁵ ŠTURMA, Pavel – HONUSKOVÁ Věra. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. 2012.

²⁶ ŠTURMA, Pavel – HONUSKOVÁ Věra. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. 2012.

²⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Společný evropský azylový systém*. [online]. 2016

²⁸ ŠTURMA, Pavel – HONUSKOVÁ Věra. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. 2012.

²⁹ *Zákony pro lidi. Zákon o azylu* [online]. 1999.

ochrany. Bývalý držitel má od té chvíle statut běžného cizince a musí si upravit své právní postavení nebo z republiky vycestovat.³⁰

2.2 Řízení o udělení mezinárodní ochrany

Žádost o udělení mezinárodní ochrany musí být učiněna na území našeho státu (nelze ji tedy podat na ambasádě v jiném státě) a to na úředně stanovených místech, kterými jsou hraniční přechody, mezinárodní letiště či na odboru cizinecké policie. Může ji učinit i v zařízení pro zajištění cizinců, což je v Bělé pod Bezdězem. Do 24 hodin od tohoto prohlášení se musí dostavit do přijímacího střediska. Zde je sepsána úřední žádost o udělení mezinárodní ochrany a zjištěny identifikační údaje, včetně otisků prstů a pořízení fotografie žadatele. V rámci tohoto jednání je žadatel povinen odevzdat svůj cestovní pas. Podstatnou částí žádosti je zjištění státní příslušnosti cizince a důvody, proč opustil svou zem a žádá o azyl. Během řízení o udělení mezinárodní ochrany může žadatel jednat svým rodným jazykem a má rovněž právo na právního zástupce. O záležitosti jedná Ministerstvo vnitra ve správním řízení a na rozhodnutí má lhůtu 90 dnů. Během této doby čeká žadatel v pobytovém středisku. Pokud nebyla lhůta prodloužena, je vystaveno rozhodnutí, jehož právní moc začíná v den, kdy bylo doručeno žadateli. Cizinec, kterému byla žádost zamítnuta, se může odvolat a řízení pokračuje ve druhém stupni. V opačném případě musí neúspěšný žadatel opustit území ČR.³¹

2.3 Pobyt cizince v azylových zařízeních

Během vyřizování žádosti o mezinárodní ochranu a po jejím kladném vyřízení je zajišťován cizinci pobyt v některém z následujících zařízení:

- **Přijímací středisko:** na území ČR se nachází dvě, a to na mezinárodním letišti Václava Havla v Ruzyni a v Zastávce u Brna. Žadatel je zde oprávněně pouze v době, kdy pověřený úředník zjišťuje potřebné informace, dokládané k žádosti o azyl.³²
- **Pobytové středisko:** Zde žadatel pobývá v době vyřizování své žádosti. Cizinci je zde poskytnuto ubytování, strava a kapesné, ze kterého však na poskytované služby přispívá. Na našem území se jedná o pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí a v Havířově.³³

---

³⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Doplňková ochrana*. [online]. 2011

³¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany*. [online]. 2015.

³² Ministerstvo vnitra České republiky. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany*. [online]. 2015.

³³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany*. [online]. 2015.

- **Integrační azylové středisko:** V ČR jsou čtyři (Brno-Židenice, Havířov, Jaroměř a Předlice). Zde mohou dočasně pobývat azylanti, tedy ti, kterým byl mezinárodní azyl již udělen.³⁴
- **Zařízení pro zajištění cizinců:** V současné době v ČR působí tři taková zařízení a to Bělá-Jezová, Vyšní Lhoty a Drahonice.³⁵

Tato zařízení spravuje Správa uprchlických zařízení (SUZ).³⁶

2.4 Žadatelé o azyl v ČR

V roce 2014 zaevidovalo Ministerstvo vnitra celkem 1156 žádostí o azyl. Nejvíce žadatelů pocházelo z Ukrajiny (515) a Sýrie (108). V řádu desítek se pohybovalo žádosti cizinců z Vietnamu (64), Ruské federace (43), Kuby (42), Běloruska (31), Arménie (28), Nigérie (26), Iráku (22), Gruzie (19), Mongolska (18), Afghánistánu (13), Kosova (13), Kyrgyzstánu (13), Srbska (13), Alžírka (10) a Etiopie (10). Nelze opomenout ani žádosti cizinců bez státní příslušnosti, kterých v tomto roce bylo 37. Žádosti cizinců z ostatních zemí se pohybovali v řádu jednotek. Celkem udělených azylů v roce 2014 bylo 82. Nejvíce jich obdrželo žadatelů z Ukrajiny (25). Celkem udělených statutů doplňkové ochrany bylo 294. Z toho opět nejvíce jich obdrželo žadatelů z Ukrajiny (119).³⁷

2.5 Státní integrační program pro azylanty

Státní integrační program (SIP) je systémem, kterým se stát snaží pomoci azylantům v jejich integraci, tedy začleňování do nové společnosti. Zabývá se hlavními oblastmi, v nichž většinou azylanti potřebují pomoc a které je naplňují největšími obavami – nalezení práce, bydlení a naučení se českému jazyku. Tento integrační program je upravován paragrafy 68 - 70 zákona o azylu. První bydlení mohou azylanti získat v jednom ze čtyř integračních azylových středisek. Nájemné a další poplatky si platí sami azylanti. Během zdejšího pobytu je jim umožněno vzdělávat se v oblasti českého jazyka a hledat si pracovní uplatnění i vlastní bydlení. V rámci výuky státního integračního programu může každý azylant využít 400 bezplatných výukových hodin.³⁸

³⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany*. [online]. 2015.

³⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany*. [online]. 2015.

³⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Azylová zařízení pro cizince* [online]. 2015.

³⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Státní příslušnost žadatelů o azyl* [online]. 2014.

³⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. *Státní integrační program pro azylanty* [online]. 2015.

2.6 Analýza státního integračního programu

V rámci projektu Evropského uprchlického fondu proběhlo v roce 2012 šetření zjišťující, jak jsou azylanty využívány služby státního integračního programu a s jakým výsledkem. Výsledky šetření jsou k dispozici právě v dokumentu Analýzy státního integračního programu. Mezi nejdůležitější zjištěné výsledky patří velká nedostatečnost SIP v oblasti výuky jazyka. V analýze je uvedeno, že byl několikrát změněn poskytovatel této služby. Pouze 57 % dotázaných uvedlo, že je schopno v každodenních situacích dobře konverzovat v českém jazyce. Nejhůře na tom byly ženy či staří lidé, kteří z důvodu sociální izolace nemohli uplatňovat ani základy jazyka, které se naučili.³⁹

Co se týče integrace do společnosti, ukázalo se, že největší roli hraje ochota sousedů stýkat se s azylanty, neméně podstatná je však i motivace samotných azylantů a příležitosti, které mají v okolí svého bydliště. Azylanti žijící v azylových domech neměli moc příležitostí integrovat se do hostitelské společnosti.⁴⁰

Získání práce a adekvátní odměny za ni je jedním z důležitých faktorů hrajících roli v začleňování azylantů do společnosti. Dle SIP bylo v roce 2012 zaměstnáno 57 % azylantů. Možnost získání práce ovlivňuje nejen věk či pohlaví, ale jak sami azylanti uvádějí, i možnost nostrifikace vysokoškolského diplomu či země původu konkrétního azylanta. Některé osoby využily svých kontaktů mezi příslušníky své národnosti a občany země, ze které přišli, k zahájení podnikání.⁴¹

Oblast bydlení je azylanty hodnocena nejlépe. Všem azylantům bylo umožněno bydlet v kvalitním a přiměřeném bytě, velká část z nich se snažila osamostatnit se nebo se již osamostatnila.⁴²

---

³⁹UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012.

⁴⁰UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012.

⁴¹UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012.

⁴²UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012.

3 POMÁHAJÍCÍ PROFESE

Vzhledem k tomu, že se náš výzkum bude orientovat na budoucí sociální pedagogy a sociální pracovníky, budeme se v následující části zaměřené na pomáhající profese věnovat těmto povoláním. Jelikož však sociálního pedagoga nenalezneme v katalogu sociálních profesí, a může pracovat na pozicích sociálního pracovníka, popíšeme více sociální práci. Každý sociální pedagog však může ze své pozice uplatňovat poznatky a kompetence typické pro jeho obor a tak širěji vystihnout potřeby jedince jakožto klienta, určité sociální skupiny nebo celé společnosti, a navrhnout komplexnější pomoc a řešení.

3.1 Sociální pracovník

Sociální pracovníky a s nimi i sociální pedagogy řadíme mezi pomáhající profese. Od ostatních povolání se liší především aktivním vnášením sebe sama do procesu práce a určitý vztah s druhými, kteří přichází jako ti, jimž má být pomoheno (klienti).⁴³

Profese sociálního pracovníka vznikla ve chvíli, kdy bylo třeba určitým a kvalitním způsobem řešit problémy moderní společnosti. Tato profese je upravena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). V rámci tohoto zákona je řečeno, že: „*Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb*“⁴⁴

3.2 Předpoklady pro profesi sociálního pracovníka

Jako každá profese i práce sociálního pracovníka vyžaduje od adepta určité předpoklady. Kromě kvalitního vzdělání v sociální oblasti se klade velký důraz na osobní kvality člověka, který se chce věnovat pomáhání druhým. Takový člověk by měl být citlivý, empatický, schopný a ochotný naslouchat a přitom neodsuzovat člověka, který žádá pomoc. Mezi další požadavky se řadí také flexibilita a tvořivost. V § 110 odst. 1 zákona o sociálních službách jsou uvedeny čtyři předpoklady k výkonu práce v sociálních službách a to plná svéprávnost,

⁴³ GÉRINGOVÁ, Jitka. *Pomáhající profese: Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. 2011.

⁴⁴ *Zákony pro lidi. Zákon o sociálních službách* [online]. 2015.

bezúhonnost, zdravotní a odborná způsobilost.⁴⁵ Pro pracovníka v pomáhající profesi je charakteristický určitý stupeň altruistického chování. Podstatou altruismu je ochota pomáhat druhým bez očekávání odměny. I při altruistickém chování v pomáhajících profesích však můžeme získat odměnu (sebeúcta, uspokojení). Pracovníci se však v první řadě snaží získat nějaký užitek svému klientovi. Altruismus vychází z empatického vnímání světa, lidí a jejich problémů. Všechny tyto požadavky jsou kladeny i na sociálního pedagoga a jeho praktické působení.⁴⁶

3.3 Přístupy v práci sociálního pracovníka

V současné sociální práci se uplatňují dva modely práce s klientem. První z nich je model přizpůsobení. Hlavní postavou ve dvojici sociální pracovník-klient je první z nich. Sociální pracovník je aktivní, radí a doporučuje klientovi, co by měl dělat. V prvních okamžicích tento model vykazuje větší úspěšnost, protože se přeskočí dlouhá fáze, ve které se klient sám musí rozhodnout pro akci. Tato chybějící motivace u klienta však způsobuje neschopnost dlouhodobě či opakovaně řešit své problémy a nést na nich svůj podíl. Klient raději předá všechnu zodpovědnost sociálnímu pracovníkovi. Sociální pracovník klienta kontroluje, drží si od něj odstup a nesnaží se vcítit.⁴⁷

Druhým modelem je model interaktivní. V něm jde o vzájemnou spolupráci sociálního pracovníka a klienta. Sociální pracovník může radit klientovi, více jej však motivuje k tomu, aby jako samostatná bytost převzal zodpovědnost za své problémy a řešil je. Základem takového vztahu je upřímnost. Díky tomu, že se dokáže na problém dívat očima klienta, má i klient větší prostor pro vlastní změnu.⁴⁸

3.4 Vzdělávání budoucích sociálních pracovníků

Asociace vzdělavatelů v sociální práci vytvořila Minimální standard vzdělávání v sociální práci. Jeho základním cílem je zkvalitňování výuky sociálních pracovníků a zabránění neprofesionálním institucím tuto výuku poskytovat. Umožňuje však školám, které standard splňují, aby si samy stanovily, jakým směrem bude výuka směřovat více, zda k ošetřovatelství, pedagogice či teologii. Zákon o sociálních službách v § 110 odst. 4 písm. a) uvádí, že odbornou způsobilostí je: „vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a **sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a**

---

⁴⁵Zákony pro lidi. *Zákon o sociálních službách* [online]. 2015.

⁴⁶GÉRINGOVÁ, Jitka. *Pomáhající profese: Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. 2011.

⁴⁷NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 2001.

⁴⁸NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 2001.

*humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost.*⁴⁹ Písm. b) k tomu přidává: „*vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu.*“ Druhou možností jak získat oprávnění k výkonu činnosti sociálního pracovníka je absolvovat kurz s rozsahem nejméně 200 hodin a dostatečnou praxí (kurz pracovníka v sociálních službách).⁵⁰

Pro nás je zde důležitá především informace, že absolvent oboru sociální pedagogika je z hlediska vzdělání plně způsobilý pracovat na pozici sociálního pracovníka, který je uveden v katalogu profesí. Jak již bylo popsáno výše, sociální pedagogové musí nyní v praxi využívat této možnosti, jelikož v katalogu profesí neexistuje definice jejich oboru. Pozitivní však je, že sociální pedagogové mohou na kterékoliv pozici uplatňovat své speciální poznatky a dovednosti, typické pro jejich vlastní obor, zejména širší vnímání celé sociální skupiny jakožto skupiny cílové.⁵¹

Vystudováním školy však vzdělávání sociálního pracovníka nekončí. Sociální práce je rychle se rozvíjející obor, který vyžaduje celoživotní vzdělávání. I zaměstnavatel musí umožnit každému pracovníkovi 24 vzdělávacích hodin za rok.⁵²

3.5 Etický kodex sociálních pracovníků

- Etický kodex sociálních pracovníků je významný dokument schválený Společností sociálních pracovníků. Určuje, jakým způsobem má sociální pracovník přistupovat ke klientovi a k různým problémovým situacím, aby nedošlo k porušení morálních zásad sociální práce.⁵³

Skládá se ze dvou okruhů:

- **Základní etické zásady:** zde jsou stanovena pravidla jako respektování klienta bez ohledu na jeho pohlaví, rasu, národnost, náboženské a politické smýšlení, dále nutnost postupovat v sociální činnosti s klientem takovým způsobem, aby nedošlo k poškození práv jiného člověka či preference profesních potřeb před soukromými zájmy sociálního pracovníka. Sociální práce se vždy musí řídit Ústavou a Listinou základních práv a svobod a z nich vyplývajícími zásadami demokracie a lidskosti.⁵⁴

⁴⁹Zákony pro lidi. *Zákon o sociálních službách* [online]. 2015.

⁵⁰Zákony pro lidi. *Zákon o sociálních službách* [online]. 2015.

⁵¹KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2008.

⁵²Asociace vzdělavatelů v sociální práci. *Minimální standard vzdělávání v sociální práci ASVSP*. [online], ASVP, 2011.

⁵³Sociální pracovníci. *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*, [online]. 2006.

⁵⁴Sociální pracovníci. *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*, [online]. 2006.

- **Pravidla etického chování sociálního pracovníka:** tento okruh určuje, jak by se měl sociální pracovník chovat ve vztahu ke klientovi (chránit jeho důstojnost, chápat jej jako komplexní bytost, respektovat jeho právo na soukromí, podporovat klientovu samostatnost v rozhodování a řešení problémů...), dále jak by měl jednat se svým zaměstnavatelem (plnit si své závazky, snažit se zlepšovat kvalitu služeb...), ve vztahu k spolupracovníkům (respektovat jejich rozdílné názory, kvalitně spolupracovat) i ve vztahu k společnosti (pomáhat zlepšovat sociální klima společnosti). Etickým jednáním sociálního pracovníka je i celoživotní vzdělávání.⁵⁵

Etický kodex ještě vyjmenovává některé etické problémy, které se v práci sociálního pracovníka mohou vyskytnout. Jde například o otázky, kdy ukončit poskytování sociálních služeb klientovi nebo naopak do jaké míry mu pomáhat, aby klient nepřestal být motivovaný provést ve svém životě změnu. Další problémy se objevují, pokud dojde ke středu zájmů mezi klientem a jiným člověkem, klientem a společností nebo klientem a samotným sociálním pracovníkem.⁵⁶

V praxi však není možné všechny situace přesně popsat v etickém kodexu. Často tak dochází k mnoha dilematům. I zkušení pracovníci se mohou dostat do těžko řešitelné situace. Tito pracovníci mohou mít výčitky svědomí, protože v náročné situaci nedodržel některý z etických principů. Jiní naopak mohou vědomě překročit některé ze stanovených etických pravidel a zároveň se tak podle svého svědomí zachovat morálně. Někteří se též mohou nadměrně trápit nezdarem, protože si myslí, že bylo jejich úkolem mu zabránit.⁵⁷

3.6 Pravidla intervence

Chce-li sociální pracovník postupovat správně a klientovi, pokud je to v jeho silách, pomoci, musí dodržovat několik pravidel sociální intervence:

- Individualizace: vnímat klienta jako osobnost, jako někoho neopakovatelného.
- Empatie: schopnost vnímat klientovu situaci jeho vlastníma očima.
- Vyjadřování pocitů: klient má právo vyjádřit se vlastními slovy, má právo mluvit o tom, jak se cítí.
- Akceptace: přijetí klienta bez ohledu na jeho chyby a nedostatky.
- Nemoralizovat: sociální pracovník není soudce, který určuje, kdo je vinen.
- Diskrétnost: veškeré sdělené informace musí zůstat pouze mezi pracovníkem a klientem.

---

⁵⁵ Sociální pracovníci. *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*, [online]. 2006.

⁵⁶ Sociální pracovníci. *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*, [online]. 2006.

⁵⁷ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 2001.

- Sebedeterminace: sociální pracovník musí nechat klientovi svobodu a možnost volby.⁵⁸

---

⁵⁸ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 2001.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 *Východiska výzkumu*

Poskytování azylu potřebným lidem je jedním ze znaků vyspělé společnosti. Pokud však již na naše území vstoupí člověk, který obdrží mezinárodní ochranu, nestačí mu pouze poskytnout tento mezinárodně právní statut. Je potřeba pomoci mu zajistit prostředky pro obživu, místo k přenocování i bydlení. Má-li se začlenit do společnosti a nezůstat na jejím okraji, musí se naučit český jazyk. Za vrchol své integrace pak mnoho azylantů považuje udělení českého státního občanství.⁵⁹

Přímo pro azylanty funguje Státní integrační program, jehož novela byla schválena 20.11.2015. Potvrzuje všechny tyto výše uvedené potřeby a staví na tom, že většinou teprve až jsou uspokojeny, se zde azylant může cítit skutečně doma.⁶⁰

Pomáhat naplňovat tyto potřeby mohou i sociální pedagogové, kteří se během svého studia připravují na možnost, že budou pracovat v institucích, které napomáhají azylantům. Se sociálním pedagogem se přímo počítá pro práci v azylových zařízeních⁶¹ Na sociální pracovníky a pedagogy společnost klade mnoho nároků. Kromě kvalitní profesní přípravy by měli disponovat i určitými osobnostními charakteristikami. Je zřejmé, že práci v oblasti azylové problematiky nemůže vykonávat pracovník, který se bojí nebo přímo odmítá cizí kultury a příslušníky cizích kultur.

Budoucí sociální pedagogové i sociální pracovníci jsou na svých školách vzdělávání i v oblasti multikulturní výchovy. Mohou se dozvědět objektivní informace z přednášek nebo odborných knih. Jako každý jiný člověk jsou však formováni i veřejným míněním, médií, osobními zkušenostmi nebo vlastními předsudky. Zvláště v dnešní době, ve které se společnost přiklání spíše k negativnímu a odmítavému postoji vůči uprchlíkům, žadatelům o azyl i přímo azylantům jsme si kladli otázku, zda má budoucí sociální pedagog či pracovníci ustálené názory na kvalitu zabezpečení potřeb azylantů v ČR. Rozhodli jsme se proto provést výzkum, který by ukázal, jaké jsou mezi studenty těchto oborů názory na dvě důležité oblasti Státního integračního programu (bydlení a výuku českého jazyka) a možnost získání občanství. Dále jsme se rozhodli srovnat tyto výsledky mezi jednotlivými obory a zjistit, zda se ve svých názorech významně liší budoucí sociální pedagogové a sociální

---

⁵⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Státní integrační program* [online]. 2015.

⁶⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Státní integrační program* [online]. 2015.

⁶¹ Kraus Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2008.

pracovníci. V neposlední řadě chceme srovnat názory studentů, kteří se již někdy setkali s osobou požívající u nás práva azylu, s těmi, kteří tuto zkušenost nemají.

4.2 Cíle výzkumu

Cíle, které chceme v rámci výzkumu naplnit, jsme si rozdělili na cíle hlavní a dílčí:

Hlavní cíle:

- 1) Srovnat názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na dvě oblasti zajištění azylantů (bydlení a výuka českého jazyka) a možnost získání českého občanství důležitých pro adekvátní integraci do společnosti.

Zde si budeme pokládat otázku: „Existuje významný rozdíl v názorech sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na zajištění azylantů?“

- 2) Srovnat názory studentů těchto oborů, kteří se osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním osobně neseťkali na dvě oblasti zajištění azylantů (bydlení, výuka českého jazyka) a možnost získání českého občanství důležitých pro dobrou integraci do společnosti.

Zde si položíme otázku: „Existuje významný rozdíl v názorech studentů sociálních oborů, kteří se již dříve setkali s azylantem, a těch, kteří tuto zkušenost nemají?“

Dílčí cíle: zde je naší snahou zjistit:

- 1) Zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty.
- 2) Zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty.
- 3) Zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů.
- 4) Zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty.
- 5) Zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty.
- 6) Zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na možnost získání českého občanství u azylantů.

VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY

S ohledem na dílčí cíle výzkumu jsme stanovili následující hypotézy:

Cíl č. 1: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty.

H₁₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{1a}: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

Cíl č. 2: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty.

H₂₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{2a}: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

Cíl č. 3: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory budoucích sociálních pracovníků a sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů.

H₃₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů není statisticky významný rozdíl.

H_{3a}: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů je statisticky významný rozdíl.

Cíl č. 4: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty.

H₄₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{4a}: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

Cíl č. 5: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty.

H5₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H5_a: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

Cíl č. 6: Zjistit, zda existuje rozdíl mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů.

H6₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů není statisticky významný rozdíl.

H6_a: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů je statisticky významný rozdíl.

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

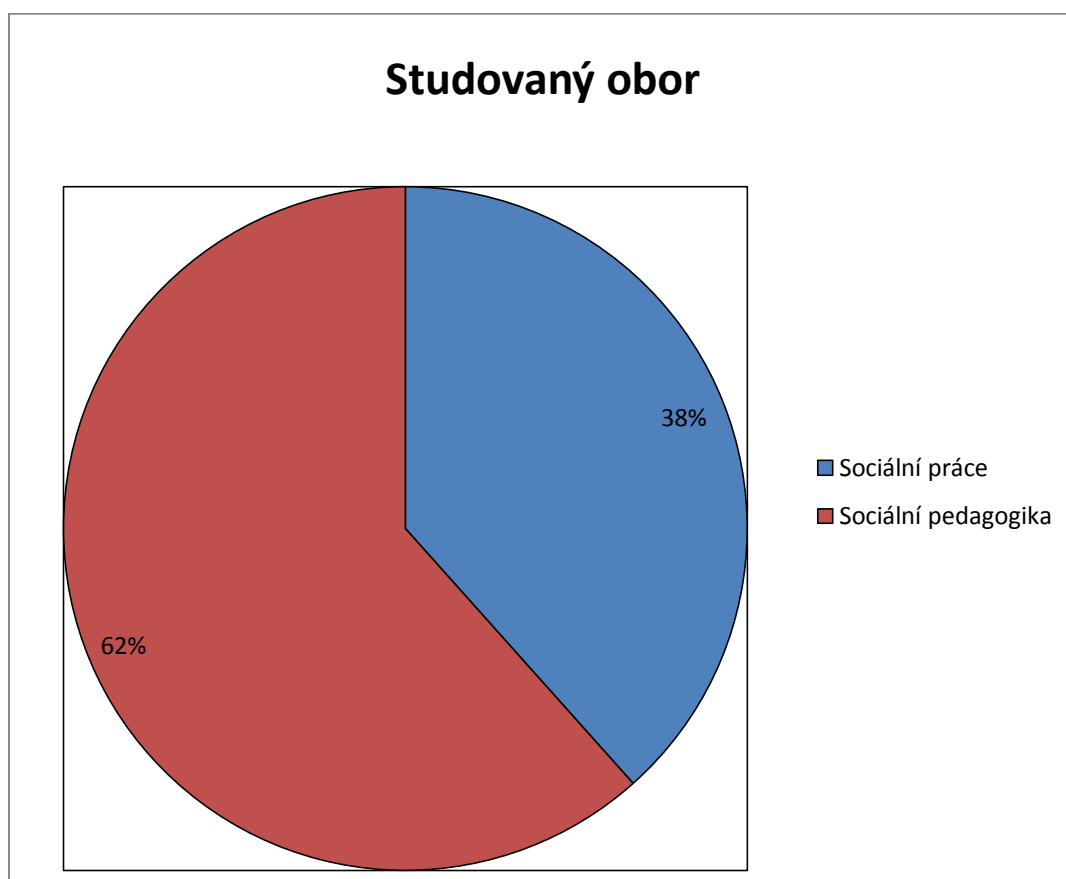
Dotazník pro získání informací k výzkumu byl rozšířen mezi studenty oborů sociální práce a sociální pedagogika. Respondenti byli vybráni a na podkladě skupinového výběru. Důvodem k výběru byla jejich příslušnost jako studentů k oboru sociální práce nebo sociální pedagogika. Oslovovány byly celé skupiny (ročníky), vzhledem k dobrovolnosti se však nikdy nepodařilo získat všichni potenciální respondenti. Z celkového počtu 121 navrácených dotazníků bylo pro účely výzkumu použito 112. Ostatní dotazníky byly vyřazeny, protože svou kvalitou nevyhovovaly stanoveným požadavkům. Většinou se jednalo o nevyplnění některé otázky či zatrnutí několika odpovědí. Pro naše účely nebylo třeba zjišťovat údaje jako věk nebo pohlaví. Nezbytné pro zařazení dotazníku do výzkumu byly odpovědi na otázky oboru, který dotyčný studuje, zda se někdy setkal s azylantem a otázky dotýkající se vlastních názorů těchto respondentů.

Otázka č. 1: Jaký obor studujete?

V rámci této otázky měli respondenti na výběr ze dvou možností (sociální pedagogika nebo sociální práce). Pro tento výzkum jsme potřebovali informace pouze od studentů těchto konkrétních oborů. Rozdělení podle kritéria studovaný obor bylo následující:

studovaný obor	četnost
sociální práce	43
sociální pedagogika	69

Tabulka č. 1: Rozdělení dle studovaného oboru

Graf č. 1: Studovaný obor

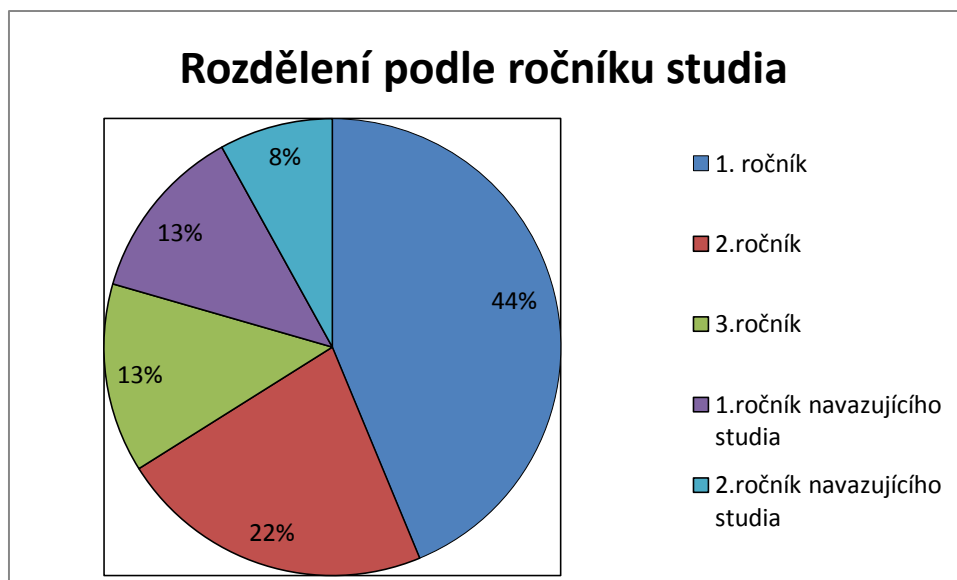
Jak vidíme na tomto grafu, studentů sociální práce bylo 38 %, z hlediska četnosti se jednalo o 43 osob. Studentů oboru sociální pedagogika bylo 69 respondentů, tedy 62 % z celkového počtu.

Otázka č. 2: Ve kterém ročníku studujete?

U otázky týkající se navštěvovaného ročníku měli studenti na výběr z pěti možností, které korespondovali s možnostmi studia těchto oborů v ČR. Jednalo se o tři ročníky bakalářského studia a dva ročníky navazujícího magisterského studia. Rozdělení studentů nám ukazuje tabulka č. 2:

ročník	četnost
1. ročník	49
2. ročník	25
3. ročník	15
1. ročník navazujícího studia	14
2. ročník navazujícího studia	9
celkový počet	112

Tab. č. 2: Navštěvovaný ročník studia

Graf č. 2: Rozdělení podle ročníku studia

Pokud jsme si rozdělili respondenty podle ročníku, ve kterém studují, dostali jsme následující informace. Celých 44 % studentů navštěvovalo první ročník. V celkových počtech se jednalo o 49 osob. Můžeme tedy předpokládat, že 49 osob z našeho vzorku mohlo mít výrazně menší povědomí o azylové problematice i o celkovém zajištění azylantů. Abychom

předešli nepřesným odpovědím v dotaznících, zařadili jsme před všechny tři otázky dotýkající se osobních názorů respondentů odstavec textu, který stručně shrnoval informace důležité pro objektivní odpověď. Z druhého ročníku pocházelo 22 % respondentů, tedy 25 osob, a 15 osob, což je 13 % z celkového počtu, pocházelo z ročníku třetího. Zbýlých 21% tvořili studenti navazujícího magisterského studia. Z prvního ročníku bylo navraceno 14 použitých dotazníků (13 %) a z druhého ročníku 9 (8 %).

4.4 Metodika výzkumného šetření

4.2.1 Metoda sběru dat

K získání potřebných informací od respondentů jsme použili námi vytvořený dotazník. Na úvod jsme se představili a vysvětlili, k čemu informace potřebujeme a jak je využijeme. Následovaly pokyny k vyplňování, zvláště byla zdůrazněna prosba o důkladné prostudování informací před každou otázkou. Poté byli respondenti ujištěni o naprosté anonymitě a použití výsledků pouze pro cíle této práce. Na závěr bylo připojeno poděkování za čas a ochotu.

Sběr dat pomocí dotazníku proběhl během měsíce května 2016. Dotazníky byly rozděleny mezi studenty oborů sociální pedagogika a sociální práce Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Vyšší odborné školy sociální – Caritas v Olomouci. Pro dosažení dostatečného počtu navrácených dotazníků bylo ještě několik z nich rozděleno studentům z Masarykovy univerzity v Brně a Ostravské univerzity v Ostravě.

Dotazník obsahoval několik otázek, které nám rozdělili respondenty do požadovaných skupin. Jak již bylo popsáno výše, jednalo se o podstatné otázky, jaký obor respondenti studují a jestli se již někdy setkali s osobou, která u nás požívá práva azylu. U otázky na obor si respondenti vybírali mezi sociální prací a sociální pedagogikou. U setkání s azylantem byly nabízené možnosti ano a ne. Méně důležitou, ale přesto zajímavou byla otázka týkající se ročníku, ve kterém respondenti studují. Odpovědi byli uzavřené a vybírala se jedna odpověď z výčtu: první ročník, druhý ročník, třetí ročník, první ročník navazující a druhý ročník navazující.⁶²

Samotné názory respondentů zjišťovaly tři otázky. Každá z nich byla otevřena krátkým shrnutím dané problematiky. Patřila sem otázka, jaký názor mají respondenti na zajištění potřeb azylantů v oblasti bydlení, výuky českého jazyka a na uvolněnost státního systému při udílení českého občanství. Odpovědi na všechny tři otázky byly stejné, uzavřené a respondenti si vybírali jednu z následujících odpovědí: naprosto nadbytečné, částečně nadbytečné, přesně odpovídající potřebám azylantů, částečně nedostatečné a zcela nedostatečné.

---

⁶² Dotazník v plné verzi je součástí přílohy 1.

4.4.2 Metodika k analýze dat

Po získání dostatečně velkého vzorku dat jsme přistoupili k jejich zpracování. Nejprve bylo nutno provést třídění prvního stupně a vyřadit několik kusů dotazníků, které nebyly dostatečně kvalitní. Hlavní chybou bylo buď uvedení vícero odpovědí k jedné otázce, častěji však nevyplnění některé otázky. Ve dvou případech jsme vyřadili dotazník, kde byl uveden jiný obor studia než nabízená sociální práce a sociální pedagogika. Jednotlivá data byla zapsána do tabulek a vypočítány celkové četnosti. Pro přehlednost jsme vytvořili grafy ukazující rozdělení výzkumného vzorku podle různých kritérií. Po třídění dat jsme získaly následující výsledky:

Otázka č. 3: Setkání s azylantem

V rámci této otázky odpovídali respondenti, zda se již někdy setkali s azylantem či nikoliv. Odpovědi jsou důležité pro možnost srovnání, jestli nějakým způsobem ovlivní setkání s azylantem názory na výše uvedené oblasti života azylantů. Setkání nebylo více upřesněno (dotazovaný může mít známého mezi azylanty, mohl se s ním setkat na besedě či přednášce, v rámci své praxe či dobrovolnictví...apod.).

Odpověď	četnost
Setkal/a	21
Nesetkal/a	91

Tab. č. 3: Rozdělení podle setkání se/nesetkání se s azylantem

Graf č. 3: Rozdělení podle osobního setkání s azylantem

Otázka č. 4. Názor na oblast bydlení:

Před samotnou otázkou byl uveden krátkým informační text následujícího znění: Dle Analýzy Státního integračního programu z roku 2012 může azylant využít bydlení v Integračním středisku nebo si zajistit vlastní bydlení, které si sám hradí. I náklady na pobyt v integračním středisku si azylant z části hradí sám (nájem, energie), sám si i hospodaří. Toto bydlení je omezeno max. na 18 měsíců. V případě získání bytu je možné získat od státu jednorázový příspěvek na bydlení.⁶³

Předpokládali jsme, že krátké shrnutí možností bydlení pro azylanty pomůže respondentům ve vybavení si všech informací, které o této oblasti mají. Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí:

Toto zajištění potřeb mi připadá:

- A) naprosto nadbytečné
- B) částečně nadbytečné
- C) přesně odpovídající potřebám azylantů
- D) částečně nedostatečné
- E) zcela nedostatečné

Rozdělení respondentů z hlediska těchto odpovědí bylo následující:

	Naprosto nadbytečné	Částečně nadbytečné	Přesně odpovídající potřebám azylantů	Částečně nedostatečné	Zcela nedostatečné
sociální pracovníci	0	3	29	7	4
sociální pedagogové	1	5	43	11	9
celkem	1	8	72	18	13

Tab. č. 4: Rozdělení dle názorů na oblast bydlení

⁶³ UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012..

Graf č. 4: Rozdělení respondentů dle názorů na zajištěnost azylantů v oblasti bydlení

Z tabulky a grafu č. 4. vyplývá, že 64 % respondentů uvádí ke svému názoru na zajištěnost azylantů v oblasti bydlení odpověď „zcela odpovídající potřebám azylantů“, 16 % respondentů uvádí odpověď „částečně nedostatečné“ a „zcela nedostatečné“ uvádí 12 % respondentů. Naopak odpověď „částečně nadbytečné“ uvádí pouze 7 % dotázaných a pouhé jedno procento zvolilo odpověď „naprosto nadbytečné“.

Můžeme tedy říci, že 64 % dotázaných je spokojeno s nabídkou pomoci azylantům v oblasti bydlení. Ze zbylých 36 % více než tři čtvrtiny považuje zajištěnost azylantů v této oblasti za nedostatečnou.

Otázka č. 5: Názor na oblast výuky českého jazyka

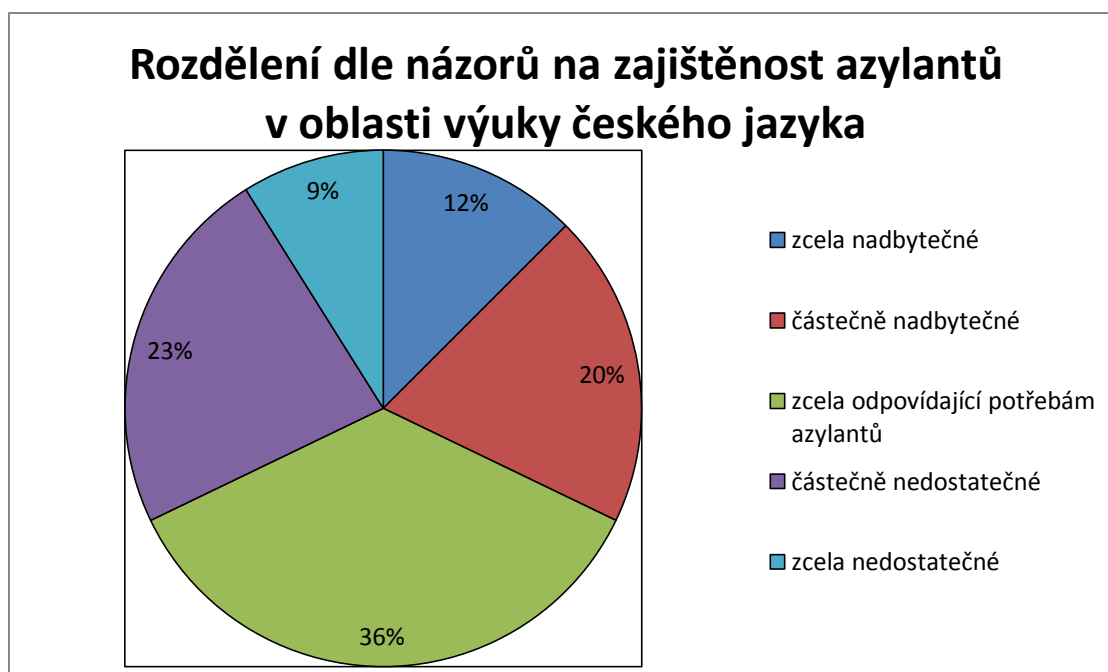
Kurzy výuky českého jazyka probíhají přímo v integračním středisku. Rozsah je stanoven na 400 vyučovacích hodin. Tyto hodiny se odučí v průběhu 10 měsíců. Výsledkem je kromě zisku znalostí i osvědčení o absolvování.⁶⁴

Respondenti opět vybírali z pěti nabízených odpovědí (toto zajištění potřeb azylantů mi připadá naprosto nadbytečné, částečně nadbytečné, přesně odpovídající potřebám azylantů, částečně nedostatečné, zcela nedostatečné).

⁶⁴ UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012..

	zcela nadbytečné	částečně nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	částečně nedostatečné	zcela nedostatečné
sociální pracovníci	5	8	16	10	4
sociální pedagogové	9	14	24	16	6
celkem	14	22	40	26	10

Tabulka č. 5: Rozdělení dle názorů na oblast výuky českého jazyka

Graf č. 5 : Rozdělení dle názorů na zajištěnost azylantů v oblasti výuky českého jazyka

Při zkoumání odpovědí na tuto otázku vidíme téměř symetrické rozložení, 36 % respondentů opět udává, že nastavený systém odpovídá tomu, co azylanti potřebují, 32 % odpovědí je v kategoriích částečné či celkové nedostatečnosti a stejný počet respondentů naopak uvádí, že výuka českého jazyka pro azylanty je v současné podobě nadbytečná.

Otázka č. 6: Názor na možnost získání státního občanství

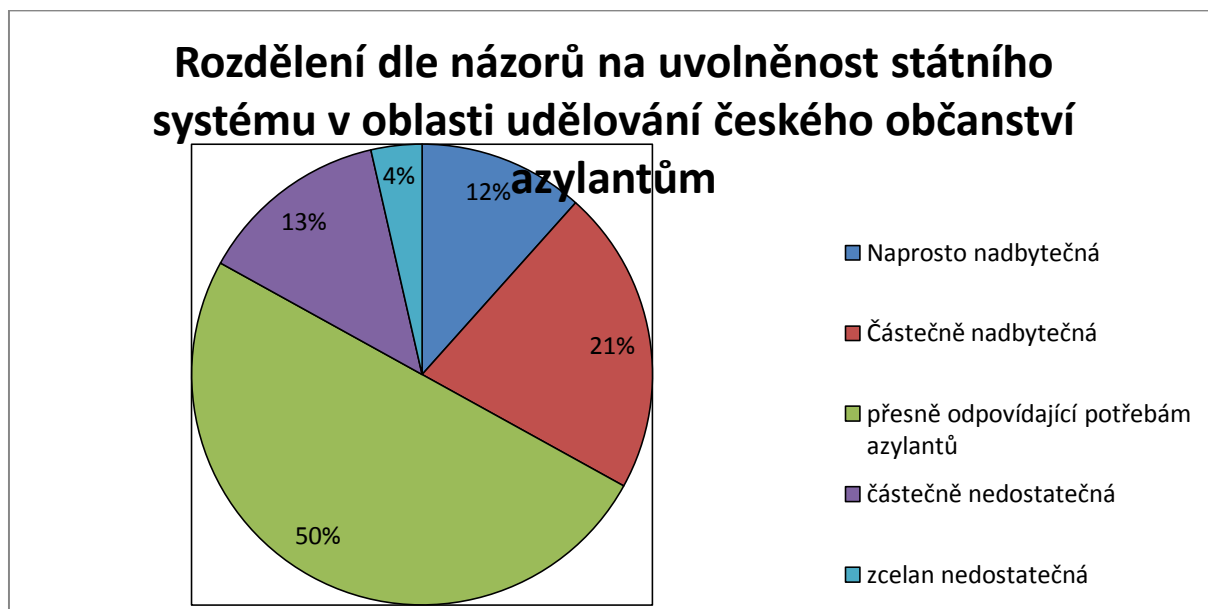
Získávání českého státního občanství je i pro azylanty upraveno zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. K jeho získání je potřeba prokázat znalost českého jazyka, složit zkoušku z českých reálií a určitým způsobem se integrovat do společnosti. Žadatel musí doložit výši svých příjmů a doklady o jejich nabytí, neměl by být závislý na finanční pomoci systému státní sociální podpory. Významnou podmínkou je i trestní

bezúhonnost žadatele. Žádost se podává po pěti letech pobytu na českém území. Důvody pro neudělení státního občanství jsou zejména dluhy, nezaměstnanost či neznalost českého jazyka.⁶⁵

Respondenti odpovídali na otázku: „uvolněnost státního systému v oblasti udělování občanství azylantům mi připadá“ opět výběrem jedné z pěti kategorií (naprosto nadbytečná, zcela nadbytečná, přesně odpovídající potřebám azylantů, částečně nedostatečná, zcela nedostatečná).

	Naprosto nadbytečná	Částečně nadbytečná	Přesně odpovídající potřebám azylantů	Částečně nedostatečná	Zcela nedostatečná
sociální pracovníci	6	8	21	6	2
sociální pedagogové	7	16	35	9	2
celkem	13	24	56	15	4

Tab. č. 6: Rozdělení dle názorů na oblast získávání občanství

Graf č. 6: Rozdělení dle názorů na uvolněnost státního systému v oblasti udělování českého občanství azylantům

Tabulka a graf č. 6. se věnují rozdělení respondentů podle jejich názorů na udělování státního občanství azylantům, přičemž přesná polovina považuje dosavadní praxi za

⁶⁵ UHEREK, Zdeněk. a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 2012..

vyhovující, 17 % za nějakým způsobem nedostatečnou. Překvapující je, že v této oblasti poprvé významně převážily možnosti považující současnou praxi za příliš uvolněnou vůči azylantům. Můžeme se domnívat, že se jedná o důsledek současných nálad ve společnosti. Respondenti v mnohem větší míře udávají nedostatečnost při zajišťování bydlení nebo výuky jazyka než při udělování občanství. Můžeme to chápat i jako projev větší ochoty poskytnout rychleji a ve větší míře materiální potřeby než možnosti plynoucí z definitivního udělení občanství.

Poté jsme mohli přistoupit k druhostupňovému třídění. Data jsme rozdělili pomocí dalších vlastností, která vykazovala do kontingenčních tabulek. K ověřování hypotéz jsme vybrali test CHÍ-kvadrát. Pro ověřování každé hypotézy byla vytvořena jedna kontingenční tabulka. Četnosti v této tabulce jsou takzvané pozorované četnosti P. Součty jednotlivých četností v sloupci či řádku nám vytvořily marginální četnosti, důležité pro další výpočty.

K vypočítání χ^2 je potřeba vzorce:

$$\chi^2 = \sum ((P-O)^2 / O)$$

Kde P=pozorovaná četnost

O = očekávaná četnost (vypočítaná ze součtu marginálních četností daného řádku a sloupce a podílu tohoto výsledku a celkové četnosti celé tabulky)

χ^2 = testové kritérium

Vypočítané testové kritérium jsme porovnali s tabulkovou hodnotou. Pro tento výzkum jsme stanovili hladinu významnosti 0,05. Pracujeme tedy s 0,05% rizikem, že nesprávně přijmeme nulovou hypotézu. Jelikož všechny tabulky měly 2 řádky a 3 sloupce, pracovali jsme se stupněm volnosti 2, vypočítaným ze vztahu

$$f=(r-1) \times (s-1)$$

kde r= počet řádků

s = počet sloupců

V následující podkapitole přistoupíme k ověření stanovených hypotéz. Pro účely tohoto ověřování byly sloučeny odpovědi v otázkách 2,3 a 4 a to následujícím způsobem: odpovědi naprosto nadbytečné a zcela nadbytečné byly sloučeny do jedné kategorie „nadbytečné“ a odpovědi částečně nedostatečné a zcela nedostatečné byly sloučeny do kategorie „nedostatečné“. Toto jsme provedli, abychom vyhověli podmínkám užití testu nezávislosti CHÍ-kvadrát pro kontingenční tabulku (tedy, že všechny očekávané četnosti jsou větší než 1 a minimálně 80% z nich větších než 5).

Nulovou hypotézu jsme odmítli v případě, že testové kritérium CHÍ-kvadrát naměřené z kontingenční tabulky bylo větší než tabulkové. V opačném případě jsme na hladině významnosti 0,05 nulovou hypotézu neodmítli.⁶⁶

4.5 Ověřování hypotéz

HYPOTÉZA Č. 1

H₁₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{1a}: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
soc. pracovníci	3 (3,46)	29 (27,64)	11 (11,9)	43
sociální pedagogové	6 (5,55)	43 (44,35)	20 (19,1)	69
celkový počet	9	72	31	112

Tab. č. 6: Kontingenční tabulka – názory na oblast bydlení

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 0,32

$\chi^2_{0,05}(2)$ dle tabulek = 6

Jelikož je námi zjištěný CHÍ-kvadrát kontingenční tabulky menší než hodnota stanovená tabulkami pro hladinu významnosti 0,05 a dva stupně volnosti, nesmíme odmítnout nulovou hypotézu. Na základně této hypotézy můžeme říci, že mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

HYPOTÉZA Č. 2

H₂₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

⁶⁶ Chráska, Miroslav. *Metody pedagogického výzkum: základy kvantitativního výzkumu*. 1992.

H2_a: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
soc. pracovníci	13 (13,82)	16 (15,36)	14 (13,82)	43
sociální pedagogové	23 (22,18)	24 (24,64)	22 (22,18)	69
celkový počet	36	40	36	112

Tab. č. 7: Kontingenční tabulka – názory na oblast výuky českého jazyka

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 0,13

$\chi^2_{0,05} (2)$ dle tabulek = 6

V rámci kontingenční tabulky pro názory na oblast výuky českého jazyka pro azylanty byla zjištěna hodnota CHI-kvadrát 0,13. Opět je tato hodnota menší než hodnota v tabulkách pro dva stupně volnosti a hladinu významnosti 0,05. Nesmíme tedy odmítnout nulovou hypotézu, která říká, že mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

HYPOTÉZA Č. 3

H3₀: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů není statisticky významný rozdíl.

H3_a: Mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
soc. pracovníci	14 (14,21)	21 (21,25)	8 (7,3)	43
sociální pedagogové	23 (22,8)	35 (34,5)	11 (11,71)	69
celkový počet	37	56	19	112

Tab. č. 8: Kontingenční tabulka – názory na získávání českého občanství

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 0,13

$\chi^2_{0,05}(2)$ dle tabulek = 6

I při testování třetí hypotézy jsme došli k závěru, že platí nulová hypotéza, jelikož výsledná hodnota CHI-kvadrát z kontingenční tabulky je výrazně menší než hodnota tabulková. Neodmítáme tedy nulovou hypotézu a platí že, mezi názory budoucích sociálních pracovníků a budoucích sociálních pedagogů na možnost získání českého občanství u azylantů není statisticky významný rozdíl.

Třemi předcházejícími testy jsme zjišťovali platnost nulových hypotéz, které jsme stanovili v rámci jednoho výzkumného cíle. Nyní bychom se rádi věnovali ověřování dalších tří hypotéz, které se dotýkají druhého výzkumného cíle. Budeme zjišťovat, zda se liší názory studentů oboru sociální práce a sociální pedagogika, kteří se již někdy setkali s člověkem, který u nás požívá práva azylu a těmi, kteří tuto zkušenost dosud nemají.

HYPOTÉZA Č. 4

H₄₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{4a}: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
Setkal/a	1 (1,69)	11 (13,5)	9 (5,81)	21
Neseťkal/a	8 (7,31)	61 (58,5)	22 (25,19)	91
celkový počet	9	72	31	112

Tab. č. 9.: Kontingenční tabulka – oblast bydlení a setkání s azylantem

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 3,07

$\chi^2_{0,05}(2)$ dle tabulek = 6

Vypočítaná hodnota kritéria CHÍ-kvadrát je významně menší než hodnota, která v tabulce odpovídá CHÍ-kvadrátu pro dva stupně volnosti a hladinu významnosti 0,05. Z tohoto důvodu i ve čtvrté oblasti nemůžeme odmítnout nulovou hypotézu. Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění bydlení pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

HYPOTÉZA Č. 5

H₅₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty není statisticky významný rozdíl.

H_{5a}: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
Setkal/a	1 (6,75)	11 (7,89)	9 (7,01)	21
Neseťkal/a	35 (29,25)	29 (32,2)	27 (29)	91
celkový počet	36	40	36	112

Tab. č. 10: Kontingenční tabulka – oblast zajištění výuky českého jazyka a setkání s azylantem

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 8,96

$\chi^2_{0,05} (2)$ dle tabulek = 6

Vypočítané testové kritérium CHÍ-kvadrát je nyní 8,96. Je natolik vysoké, že přesáhlo hranici 6 stanovenou tabulkami. Na hladině 0,05 odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Můžeme tvrdit, že mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem a těmi, kteří se s ním neseťkali, na oblast zajištění výuky českého jazyka pro azylanty je statisticky významný rozdíl.

Nyní, když jsme přijali alternativní hypotézu, bychom rádi zjistili, ve kterých oblastech kontingenční tabulky se tento statisticky významný rozdíl projeví. K tomu je potřeba vypočítat z-skóre pro kontingenční tabulku a to ze vztahu:

$$z = ((P\% - O\%) / \sqrt{O\% * (100 - O\%)}) * \sqrt{n}, \text{ kdy}$$

$P\%$ = v procentech udávaná pozorovaná četnost (vypočítaná z celkové četnosti)

$O\%$ = v procentech udávaná očekávaná četnost

n = celková četnost

K vypočítanému z-skóre přiřazujeme znaménka podle následujících pravidel, přičemž respektujeme znaménka plus nebo mínus u jednotlivých z-score:

– – – nebo + + + se přiřazují hodnotám větším nebo rovným hodnotě 3,3

– – nebo + + k hodnotám menším než 3,3 a zároveň větším nebo rovným hodnotě 2,58

– nebo + se přiřazují k hodnotám menším než 2,58 a zároveň větším nebo rovným 1,96

0 pro hodnoty menší 1,96⁶⁷

Z-score vyjadřující vztah mezi názory v oblasti výuky českého jazyka u studentů, kteří se setkali s azylantem, a kteří nikoliv:

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné
setkal/a	-2,283042086	1,148377502	0,77629915
nesetkal/a	1,2368867	-0,66808175	-0,43142068

Tabulka č. 11: Hodnoty z-score pro tabulku č. 10

Podle výše uvedených pravidel přiřazujeme k hodnotám jednotlivá znaménka. Znaménkové schéma pak bude vypadat takto:

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné
setkal/a	–	0	0
nesetkal/a	0	0	0

Tabulka č. 12: Znaménkové schéma tabulky č. 10

Na základě zjištěných dat můžeme říci, že u studentů, kteří se někdy setkali s azylantem je při hladině významnosti 0,05 významně menší pozorovaná četnost než četnost očekávaná. Tito studenti v menší než očekávané míře udávají, že zajištěnost azylantů v oblasti výuky českého jazyka je nadbytečná. Můžeme vidět, že většina odpovědí se přesunula do kategorie „zcela odpovídající potřebám azylantů“ nebo přímo do kategorie „nedostatečné“.

⁶⁷ Chráska, Miroslav. *Metody pedagogického výzkum: základy kvantitativního výzkumu*. 1992.

Současný stav nevnímají jako nadbytečnou pomoc azylantům a proměnnou, která daný stav ovlivnila je právě setkání s azylantem.

HYPOTÉZA Č. 6

H₀: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů není statisticky významný rozdíl.

H_a: Mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů je statisticky významný rozdíl.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné	
Setkal/a	1 (6,82)	15 (10,32)	5 (3,87)	21
Nesetkal/a	36 (30,18)	41 (45,68)	14 (15,44)	91
celkový počet	37	56	19	112

Tab. č. 13: Kontingenční tabulka – názor na udělování českého občanství a setkání se s azylantem

Stupeň volnosti: 2

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

χ^2 kontingenční tabulky = 9,34

$\chi^2_{0,05}(2)$ dle tabulek = 6

Jelikož je vypočítaná hodnota CHI-kvadrát 9,34 a je tedy větší než hodnota 6, uváděná v tabulce pro hladinu významnosti 0,05 a 2 stupně volnosti, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní. Platí tedy, že mezi názory studentů oborů sociální práce a sociální pedagogika, kteří se někdy osobně setkali s azylantem, a těmi, kteří se s ním nesetkali, na možnost získání českého občanství u azylantů je statisticky významný rozdíl.

Dále pokračujeme testováním, ve které oblasti kontingenční tabulky se vztah projevuje. K tomu opět musíme sestavit tabulku hodnot z-score.

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azylantů	nedostatečné
setkal/a	-2,29971080	1,528963954	0,58460008
nesetkal/a	1,239488897	-0,899848834	0,394683733

Tabulka č. 14: Hodnoty z-score pro tabulku č. 13

	nadbytečné	zcela odpovídající potřebám azy- lantů	nedostatečné
setkal/a	–	0	0
nesetkal/a	0	0	0

Tabulka č. 15: znaménkové schéma pro tabulku č. 13

Na podkladě těchto dat můžeme říci, že na hladině významnosti 0,05 je významně menší pozorovaná četnost odpovědí „nadbytečné“ u studentů, kteří se již někdy setkali s azylantem. Zde se projevila skutečnost, že studenti se zkušeností z osobního setkání s azylantem méně vnímají uvolněnost pravidel při udělování českého občanství azylantům jako nadbytečnou. Můžeme říci, že většina respondentů je se stávajícím systémem spokojená nebo jej považuje za nevyhovující v tom smyslu, že by se měl pro azylanty zjednodušit.

4. 6 Diskuze

Zjištěné výsledky v oblasti prvního výzkumného cíle nejsou příliš překvapující a nabízí se hned několik vysvětlení, proč tomu tak může být. Příbuznost těchto dvou oborů může naznačovat, že se na tyto obory hlásí lidé podobných povah a zájmů. Studenti daných oborů směřují k pomoci všem lidem v nouzi. K tomu zřejmě potřebují mít pevný žebříček hodnot opírající se o relativně stabilní názory. Jejich altruismus a empatie, tolik potřebné pro vykonávání pomáhající profese je vedou spíše k těm odpovědím, které vyjadřují, že by se azylanté měli mít v naší zemi ještě lépe a více by se mělo vyhovovat jejich potřebám. Taktéž se pohybují v podobné společnosti a mají nejspíš stejné příležitosti z hlediska různých praxí, dobrovolnictví či absolvování přednášek a besed na témata týkající se integrace. Jiným vysvětlením může být podobnost studijních předmětů a jejich náplně, kdy se studentům obou oborů dostává dostatečné množství kvalitních a objektivních informací o dané problematice. Jsme si též vědomi, že velká podobnost jednotlivých odpovědí může být dána relativně malým výzkumným vzorkem. Pokud by v budoucnu někdo realizoval podobný výzkum, mohl by oslovit více respondentů nebo zvážit testování na hladině významnosti 0,01.

Za současného stavu můžeme říci, že určitý vztah se projevilo pouze u oblasti výuky jazyka a získávání občanství a to u studentů rozdělených podle konkrétní vlastnosti, kterou zde byla dřívější zkušenost s osobním setkáním s azylantem. Použitím znaménkového schéma pro kontingenční tabulku byl v obou oblastech zjištěn výrazně nižší počet studentů, kteří se

setkali s azylantem a kteří by zároveň vnímali zajištění azylantů jako nadbytečné. Nahlédneme-li do tabulky, vidíme, že studenti, kteří tuto zkušenost mají častěji volili odpovědi v kategorii „nedostačující“. Předpokládáme, že to může být způsobeno právě větší informovaností o potřebách azylantů a o tom, jak žijí.

S ohledem na všechny hypotézy můžeme říci, že nejpřekvapivější je potvrzení nulové hypotézy č. 4. Dalo by se předpokládat, že pokud mají studenti, kteří se někdy setkali s azylantem, odlišné názory od ostatních spolužáků, bude tomu tak ve všech oblastech. Nicméně oblast bydlení je zřejmě specifičtější a rozdíl se zde neprojevil. Bylo by vhodné tuto otázku více rozpracovat a sebrat podrobnější data (výše nájmu, čistota, soukromí... apod.). Stejně tak je možné sebrat podrobnější data i v dalších dvou oblastech a zjistit tak, jestli celou odpověď neovlivnil radikálnější názor u více studentů v jedné podoblasti.

Příjemně jsme byli překvapeni skutečností, že v rámci odpovědí se nevyskytly žádné tendence směřující k extrémům a to zejména k extrémům považujícím zajištění azylantů za nadbytečnost. Ve srovnání se současnými náladami ve společnosti, viditelnými zejména v internetových diskuzích, je to důvodem pro vnímání těchto studentů jakožto přejících a otevřených potřebám druhých.

ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce měla za úkol zjistit a popsat, jaký je vztah mezi názory studentů dvou velmi příbuzných oborů – sociální pedagogiky a sociální práce na zajištění azylantů v oblasti bydlení, výuky českého jazyka a možnosti získat české státní občanství.

Práce se skládala ze dvou oddílů. Teoretická část čerpala z odborné literatury a vymezila základní pojmy, které jsou důležité pro celkový kontext části praktické. Věnovali jsme se zde problematice migrace, jak v minulosti, tak v současné době. Migrace existovala vždy, i naši předkové odcházeli do zahraničí za prací nebo svobodou. Nabídka práce i svoboda jsou jedněmi z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících rozhodnutí odejít z jedné země a žít v druhé. Nyní jsme se však i my stali zemí, která má co nabídnout lidem z méně rozvinutých nebo válkou zasažených oblastí. Další kapitola se blíže věnovala konkrétnímu tématu v široké oblasti migrace a to otázce azylu, jeho získávání i zajištění potřeb těch, kteří již azyl u nás získali. Jelikož sociálního pedagoga dosud nemůžeme nalézt v katalogu profesí, byla třetí kapitolou část věnující se sociálním pracovníkům, vymezení jejich oboru, metodám práce a též etickému kodexu, kterým by se měl každý pracovník řídit.

Praktická část se věnovala vlastnímu výzkumu. Položili jsme si výzkumné otázky, které se ptali, zda existuje statisticky významný vztah mezi názory budoucích sociálních pedagogů a sociálních pracovníků na významné oblasti života azylantů v ČR a zda existuje vztah mezi názory studentů výše uvedených oborů, kteří mají osobní zkušenost ze setkání s azylantem a těch, kteří ji nemají. Výše popsaného výzkumu se zúčastnilo celkem 112 studentů oborů sociální pedagogika a sociální práce několika vysokých škol v ČR. Z tohoto počtu bylo 49 osob (44 %) z prvního ročníku. Touto skutečností mohl být výzkum částečně ovlivněn, jelikož předpokládáme, že studenti prvního ročníku nemusí mít dostatek kvalitních a objektivních informací. Stejně tak mohl být částečně ovlivněn snadnou zaměnitelností informací o migrantech, žadatelích o azyl a azylantech samotných. Snažili jsme se zabránit případnému nedostatku informací respondentů zařazením stručného popisu situace před každou otázkou, která se ptala na osobní názor.

V rámci dotazníkového šetření jsme zjistili několik zajímavých informací. U všech třech otázek týkajících se konkrétního názoru velká skupina respondentů odpovídala „přesně odpovídající potřebám azylantů (oblast bydlení 64 %, oblast výuky českého jazyka 36 %, možnost získávání občanství 50 %).

Na podkladě těchto otázek jsme stanovili hypotézy a ty poté ověřovali pomocí testu CHÍ-kvadrát. S ohledem na výsledky jsme byli schopni tvrdit, že neexistuje žádný statisticky

významný rozdíl mezi názory sociálních pedagogů a sociálních pracovníků na konkrétní část azylové problematiky. Naopak existuje statisticky významný vztah mezi názory těch studentů, kteří se někdy setkali s azylantem a kteří tuto zkušenost nemají. S překvapením jsme však konstatovali, že tento vztah je prokázán pouze mezi názory v oblasti výuky českého jazyka a možnosti získat české občanství. V oblasti bydlení jsme hypotézu o možném vztahu mezi názory těchto dvou skupiny nepřijali.

Seznam použité literatury:

- BERRY, John W. Immigration, Acculturation and Adaptation. *Applied psychology: An international review*, 1997, roč. 46, č. 1, s. 5-34.
- DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (imigranti) v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 207 s. ISBN: 978-80-7419-039-1.
- GÉRINGOVÁ, Jitka. *Pomáhající profese: tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. 198 s. ISBN: 978-80-7387-394-3.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN: 978-80-247-1369-4.
- KING, Russell. *Atlas lidské migrace*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2008. 192 s. ISBN: 978-80-204-1706-0.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN: 978-80-7367-383-3.
- NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 98 s. ISBN: 8021026731.
- PŘIBÁŇ, Jiří. *Jací můžeme být? Podoby demokracie a identity v multikulturní situaci*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 115 s. ISBN: 80-86429-30-X.
- STANĚK, Antonín. *Asimilace jako nezbytná podmínka sociální soudržnosti?* In KUČERA, Dalibor. *Lidská práva a fenomén migrace, výzvy současnému vzdělávání*. 1. vyd. České Budějovice: Katedra společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, 2007. 178 s. ISBN:
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. Stol.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN: 8071786489.
- ŠTURMA, Pavel – HONUSKOVÁ, Věra. *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. 2. dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2012. 253 s. ISBN: 978-80-87146-68-2
- TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1990. 137 s. ISBN: 8085190001.
- UHEREK, Zdeněk a kol. *Analýza státního integračního programu pro azylanty*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR a Ministerstvo vnitra ČR, 2012. 273 s. ISBN: ISBN 978-80-87112-65-6

Elektronické zdroje:

- *Azylová zařízení pro cizince* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. [cit. 10-08-2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-spravniho-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>.
- *Doplňková ochrana* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2011. [cit. 22-09-2015] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace-doplňkova-ochrana.aspx>.
- *Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR*, [online]. Sociální pracovníci, 2006. [cit. 22-09-2015] Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf
- *Integrace azylantů* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 09-05-2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
- *Integrace cizinců* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. [cit. 05-11-2015] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx>.
- *Integrace cizinců na území ČR* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 09-05-2016]
- *Minimální standard vzdělávání v sociální práci* [online]. Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2011. [cit. 05-11-2015] Dostupné z: http://www.asvsp.org/soubory/Standard_3_11.doc.
- *Národnostní složení cizinců* [online]. Český statistický úřad, 2014. [cit. 05-11-2015] Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/cizinci_v_ceske_republice_podle_dat_scitani_lidu.pdf.
- *Řízení o udělení mezinárodní ochrany* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. [cit. 09-08-2015]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-spravniho-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>.
- *Společný evropský azylový systém* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2016. [cit. 07-05-2016]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovy-system.aspx>.
- *Státní integrační program pro azylanty* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. [cit. 10-08-2015] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
- *Státní příslušnost žadatelů o azyl* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. [cit. 10-08-2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
- *Zákon o azylu* [online]. Zákony pro lidi, 1999. [cit. 07-05-2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325#cast1>.

- *Zákon o sociálních službách* [online]. *Zákony pro lidi*, 1999. [cit. 09-06-2016].
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

Seznam příloh

PŘÍLOHA Č. 1:

Dotazník pro studenty oborů sociální pedagogika a sociální práce

Dobrý den,

Jsem studentkou oboru sociální pedagogika a ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který má sloužit jako podklad mé bakalářské práce.

Před každou otázkou je krátký popis současné situace azylantů v České republice. Prosím, abyste si tyto informace důkladně přečetli a odpovídali v závislosti na nich.

Tento dotazník je zcela anonymní a údaje v něm poskytnuté budou sloužit pouze k tvorbě bc.práce.

Děkuji za Váš čas a ochotu.

Markéta Landkamerová

- 1) Jaký obor studujete?
  - sociální pedagogika
  - sociální práce
  -
- 2) Ve kterém ročníku studia právě jste?
  - 1. ročník
  - 2. ročník
  - 3. ročník
  - 1. ročník navazujícího studia
  - 2. ročník navazujícího studia
- 3) Setkal/a jste se někdy s osobou, která u nás požívá azylu?
  - ano
  - ne
- 4) Pokud ano, mluvil/a jste s ní o jejím postavení v České republice?
  - ano
  - ne

5) Vykonával/a jste někdy praxi v jakékoliv instituci věnující se problematice azylantů?

- ano
- ne

6) Názor v oblasti bydlení:

Azylant může využít bydlení v integračním středisku nebo si zajistit vlastní bydlení, které si sám hradí. I náklady na pobyt v integračním středisku si azylant z části hradí sám (nájem, energie), sám si i hospodaří. Délka bydlení ve středisku je omezena max. na 18 měsíců. V případě získání vlastního bytu je možné získat od státu jednorázový příspěvek na bydlení.

Toto zajištění potřeb azylantů mi připadá:

- zcela nadbytečné
- částečně nadbytečné
- zcela odpovídající potřebám azylantů
- částečně nedostatečné
- zcela nedostatečné

7) Názor v oblasti výuky českého jazyka:

Kurzy výuky českého jazyka probíhají přímo v integračním středisku. Rozsah je stanoven na 400 vyučovacích hodin. Tyto hodiny se odučí v průběhu 10 měsíců. Výsledkem je kromě zisku znalostí i osvědčení o absolvování.

Toto zajištění potřeb azylantů mi připadá:

- Zcela nadbytečné
- Částečně nadbytečné
- Zcela odpovídající potřebám azylantů
- Částečně nedostatečné
- Zcela nedostatečné

8) Názor v oblasti získávání občanství:

K získání českého státního občanství je třeba prokázat znalost českého jazyka a českých reálií a určitým způsobem se integrovat do společnosti. Žádost se

podává po 5 letech pobytu na českém území. Důvody pro neudělení občanství jsou zejména dluhy, nezaměstnanost nebo nedostatečná znalost českého jazyka.

Uvolněnost státního systému v oblasti udělování občanství mi připadá:

- Zcela nadbytečná
- částečně nadbytečná
- Přesně odpovídající potřebám azylantů
- částečně nedostatečná
- zcela nedostatečná